

Tieteen päivät 2005

12.–16.1.2005

”Suhteellista?”

Kaikkiin tilaisuuksiin vapaa pääsy

OHJELMASSA MM.:

KESKIVIIKKO 12.1.

10.00–11.30 Avajaiset

Helsingin yliopiston juhlasali, Aleksanterinkatu 5
Anton Webern: Langsamer Satz für Streichquartett (1905) **Avanti!** -kvartetti
Alkusanat:
Kansleri **Risto Ihamuotila** (järjestelytoimikunnan puheenjohtaja)
Valtioneuvoston tervehdyssanat: pääministeri **Matti Vanhanen**
Anton Webern: Streichquartett, Op. 28 (1938) **Avanti!** -kvartetti
Avajaisesityelmä:
prof. **John D. Barrow** (University of Cambridge)

Muu ohjelma: Helsingin yliopiston päärakennus, Fabianink. 33: luentosali 1, pieni juhlasali sekä salit 5, 13 ellei toisin mainita

12.00–14.00 $E=mc^2$

Luentosali 1
Puh.joht. prof. **Keijo Kajantie** (Helsingin yliopisto)
Prof. **Jukka Maalampi** (Jyväskylän yliopisto): Suhteellisuusteoria – mitä ja miksi?
Dos., Lecturer **Jorma Louko** (University of Nottingham): Suhteellisuusteoria tänään
Dos. **Esko Keski-Vakkuri** (Helsingin yliopisto): Mustan aukon sisällä

12.00–15.15 Suhteellinen suomalaisuus

Luentosali 13
Puh.joht. prof. **Satu Apo** (Helsingin yliopisto)
Akateemiaprof. **Anna-Leena Siikala** (Helsingin yliopisto): Muinaisuskomme juuret
Dos., pääjoht. **Jussi Nuorteva** (Kansallisarkisto): Suomalainen ja

kansainvälinen tiede Ruotsin vallan aikana
Prof. **Juha Manninen** (Oulun yliopisto): Suomalaisuus ennen suomalaisuutta – 1700-luvun tutkimuksen haaste
Prof. emer. **Pertti Karkama** (Turun yliopisto): Kansallinen kulttuuri ja suhteellisuudentaju.
Näkökulma autonomian ajan sivistysajatteluun
Prof. **Matti Peltonen** (Helsingin yliopisto): Kielitaistelusta käytösvalmennukseen – suomalaisuuden muodonmuutos
Prof. **Pirkko Nuolijärvi** (Kotimaisten kielten tutkimuskeskus): Suomen kielen tulevaisuus muuttuvassa maailmassa

12.30–14.00 Geneettinen demokrati

Pieni juhlasali
Puh.joht. dos. **Juha Räikkä** (Turun yliopisto)
Dos. **Juha Räikkä** (Turun yliopisto): Geenitutkimus ja yhteiskuntarauha
Tutkija **Helena Siipi** (Turun yliopisto): Geenitekniikka ja kansalaisten kuuleminen
Dos. **Veikko Launis** (Turun yliopisto): Geneettinen yhdenvertaisuus

13.00–14.45 Päivän Stakes

Luentosali 5
Tutk.prof. dos. **Marjatta Barty** (Stakes): Ihmiskäsityksen moniulotteisuus ja lapsuuden ehdot

13.00–17.00 Maa- ja metsätalouden yhteydet maisemaan ja vesistöjen tilaan

Arpeanum Auditorio, Snellmaninkatu 3

14.00–14.30 Vuoden tiedekirja -palkinto

(Luentosali 5)

14.15–16.15 Luonnonvalinnan opportunisti – evoluution riippuvuus ajasta ja paikasta

Luentosali 1

Puh.joht. prof. **Jouni Aspi** (Oulun yliopisto)
Prof. **Juha Tuomi** (Oulun yliopisto): Onko sopeutuminen opportunistia vai arpapeliä
Akateemiatutkija **Veijo Jormalainen** (Turun yliopisto): Paikallinen sopeutuminen mosaiikkisessa ympäristössä
Prof. **Jukka Riekkö** (Oulun yliopisto): Keinotekoisien elämän evoluutio

14.15–16.15 ”Muistakaa inhimillisyytenne ja unohtakaa muu”. Tiede, rauha ja tutkijan vastuu

Pieni juhlasali
Puh.joht. dos. **Claus Montonen** (Helsingin yliopisto)
Puhuja varmistamatta: Rauhaliikkeen 50 vuotta Einstein-Russell -manifestin jälkeen
Prof. **Ilkka Norros** (VTT): Suomalainen tutkija rauhantyössä
Prof. **Veikko Porra** (Teknillinen korkeakoulu): Tieteentekijän globaalinen vastuu

15.00–15.45 Päivän Tekes: Tutkimuksesta liiketoimintaa

Luentosali 5
PsT, toim.joht. **Joni Kettunen** (Firstbeat Technologies): Fysiologiseen mittaukseen perustuva työn kuormituksen ja palautumisen kartoitus

15.30–17.30 Roska ei valehtelee – arkeologia ja aika

Luentosali 13
Puh.joht. prof. **Jussi-Pekka Taavitsainen** (Turun yliopisto)
Prof. **Jussi-Pekka Taavitsainen** (Turun yliopisto): Nuoret ajat ja arkeologia
Dos. **Markus Hiekkänen** (Suomen Akatemia/Helsingin yliopisto, Turun yliopisto): Muuttuvat ajoitukset
Dos. **Kari Uotila** (Turun yliopisto): Suomalainen virtuaaliarkeologia

16.00-16.40 Päivän tiedepostimerkki

Luentosali 5
Akateemikko **Päiviö Tommila**:
Minkä näköinen oli Lönnrot?

16.15-17.45 Venäjän talous ja EU

Pieni juhlasali
Puh.joht. dos. **Kari Alho** (ETLA)
Dos. **Kari Alho** (ETLA): Suomen ja Venäjän taloussuhteet – pitkä linja ja suhdannevaihtelu
VTT, tutk.pääll. **Markku Kotilainen** (ETLA): Suomi, EU ja Venäjä – taloussuhteiden kehitysnäkömät
VTL, tutk.joht. **Hannu Hernesniemi** (ETLA): Luoteis-Venäjän kehitys klusteritutkimuksen valossa

16.30-17.30 Päivän paini: 100 vuotta suhteellisuusteoriaa – onko Kaiken Teoria jo näkyvässä vai onko sitä olemassakaan?

Luentosali I
Prof. **Kari Enqvist** (Helsingin yliopisto) vs. prof. **Risto Nieminen** (Teknillinen korkeakoulu)
Mattotoumarina prof. **Stig Stenholm**

18.00-20.00 rb>c eli epätietokkyden evoluutio ja mullistus evoluutiobiologisessa ajattelussa

Luentosali I
Puh.joht. prof. **Liselotte Sundström** (Helsingin yliopisto)
Akateemiatutkija **Hanna Kokko** (Helsingin yliopisto): Onko elämä pelkkää nepotismia?
Prof. **Pekka Pamilo** (Oulun yliopisto): Hyönteiset mittaavat sukulaisuutta
Akateemiprof. **Rauno Alatalo** (Jyväskylän yliopisto): Hamilton ja seksuaalisuuden evoluutio

TORSTAI 13.1.

10.00-12.00 Havainnot ja maailmankuva

Luentosali I
Puh. joht. prof. **Göte Nyman** (Helsingin yliopisto)
Prof. **Göte Nyman** (Helsingin yliopisto): Vain suhteiden

havaitseminen on mahdollista
Psyk. tri **Jari Laarni** (Helsingin kaupparakorkeakoulu): Älykäs havaitseminen rakentaa maailmankuvaa
Psyk. maist. **Jukka Häkkinen** (Nokia): 3D-havaitseminen – ikkuna maailmaan

10.00-12.00 Suhdekäsitteet ja matematiikka

Pieni juhlasali
Puh.joht. prof. **Jouko Väänänen** (Helsingin yliopisto)
Prof. **Jouko Väänänen** (Helsingin yliopisto): Onko matemaattinen totuus suhteellista vai absoluuttista?
Akateemiprof. **Antti Kupiainen** (Helsingin yliopisto): Matematiikan suhteiden tehokkuus
Prof. **Lassi Päivärinta** (Helsingin yliopisto): Matematiikka ja näkömätön todellisuus

10.00-11.30 Vuoden tiedetoimittaja -palkinto + keskustelutilaisuus

Luentosali I3
Prof. **Karl-Erik Michelsen** (Lappeenrannan teknillinen yliopisto): Tiedetoimittaja: portinvartija, kriitikko vai tieteen juoksupoika

10.00-10.40 Päivän Stakes

Luentosali 5
Dos. **Markku Pekurinen** (Stakes): Voiko terveydenhuoltoa arvioida taloustieteen keinoin?

11.00-11.40 Päivän Tekes

Luentosali 5
Prof., toim.joht. **Olli Silvennoinen** (Icuris Pharma): Hengittäviä nanopartikkeleita mm. syövän ja virustautien hoitoon

12.00-14.30 Pelkkää retoriikkaa?

Luentosali I3
Puh.joht. prof. **Kari Palonen** (Jyväskylän yliopisto)
Prof. **Kari Palonen** (Jyväskylän yliopisto): Eduskunnasta puhekunnaksi? Poliitiikan parlamentaarinen tyyli
YTT **Tapani Turkka** (Tampereen yliopisto): Valtiollisesta poliittisesta vallaksi. John Locke ja Suomen v. 2000 hallitusmuoto
VTT **Anne Maria Holli** (Helsingin yliopisto): Parlamentaarinen puhe ja sukupuolen politiikka
Kansanedustaja, FT **Kimmo Kiljunen**: Muoto ja sisältö poliittisessa esiintymisessä

12.30-14.30 Ihmisen geenikartat: mitä selviää, mitä seuraavaksi?

Luentosali I
Puh.joht. prof. **Aarno Palotie** (Helsingin yliopisto)
Prof. **Marja-Liisa Savontaus** (Turun yliopisto): Suomalaisen geneettiset juuret
Prof. **Antti Sajantila** (Helsingin yliopisto): Rikos ja isyys
Prof. **Leena Palotie** (Helsingin yliopisto / Kansanterveyslaitos): Kansantautien geeniprofiilit

12.30-14.30 Tiede: se on suhteellista? Tiedon relativismi

Pieni juhlasali
Puh.joht. prof. **Ilkka Niiniluoto** (Helsingin yliopisto)
Prof. **Ilkka Niiniluoto** (Helsingin yliopisto): Relativismin houkutus ja kurjuus
Dos. **Sami Pihlström** (Helsingin yliopisto): Naturalismista relativismiin
Prof. **Martin Kusch** (University of Cambridge): Relativismi ja skeptisismi

13.00-13.45 Päivän tiedepostimerkki

Prof. emer. **Matti Klinge**: Porthan kulttihahmona

14.30-17.00 Terveys, sairaus, toimintakyky, elämänlaatu

Luentosali 5
Puh.joht. päätoim., prof. **Jussi Huttunen** (Läketieteellinen aikauskirja Duodecim)
Arkkiatri **Risto Pelkonen**: Terveys on monta asiaa
Prof. **Kimmo Kontula** (Helsingin yliopisto): Tajuako potilas riskin? Erikoislääkäri, LT **Maija Haanpää** (HUS, Kipupoliklinikka) Miksi kipu on suhteellista?
Prof. **Juhani Lehto** (Tampereen yliopisto): ”Eikö palvelutarpeella ole rajoja?”

14.45-15.30 Kuka on köyhä?

Luentosali I
Professori **Veli-Matti Ritakallio** (Turun yliopisto): Köyhyyden suhteellisuus

15.00-17.30 Kauppatieteen Päivä

Pieni juhlasali
Puh.joht. prof. **Vesa Puttonen** KTT, tutkija **Anu Valtonen**: Nukkumisen nautinto – ilmaistaako Unitaloutta kartoittamassa
Prof. **Raimo Lovio**: Suomalainen

johtajuus globalisaation paineessa
Prof. **Vesa Puttonen**: Kuka omistaa suomalaiset yritykset – onko sillä väliä?

15.00–17.30 Nano ja bio

Luentosali 13
Puh.joht. prof. **Olli Ikkala** (Teknillinen korkeakoulu)
Prof. **Olli Ikkala** (Teknillinen korkeakoulu): Johdatus teemaan: miksi nano- ja bionanokoneita ja molekyyliomooottoreita tutkitaan, minkälaisia eettisiä kysymyksiä nousee?

Tutk.prof. **Hans Söderlund** (VTT): Onko norsu nanokone – biomaailmasta työkaluja nanoteknologiaan

Prof. **Kari Rissanen** (Jyväskylän yliopisto): Molekyylitieteen, sci-fiä vai todellisuutta?

Akatemiaprof. **Jukka Pekola** (Teknillinen korkeakoulu): Nanoelektronikka ja molekyylien käyttö elektronisissa laitteissa

15.45–16.45 Päivän paini:

Kasvien geenimuuntelu: siunaus ihmiskunnalle vai uhka luonnolle?

Luentosali I

FT **Liisa Kuusipalo** vs. professori **Tapio Palva** (Helsingin yliopisto)

17.00–19.00 Tieteiden väliset suhteet

Luentosali I

Puh.joht. kansleri **Risto Ihamuotila**

Prof. **Matti Sintonen** (Helsingin yliopisto): Mitä on tieteidenvälisyys?

Prof. **Kimmo Alho** (Helsingin yliopisto): Monitieteinen aivotutkimus

Prof. **Esko Valtaoja** (Turun yliopisto): Astrobiologia elämän synnyn uutena tutkimusalueena

Prof., vararehtori **Marja Makarow** (Helsingin yliopisto): Onko tutkijankoulutus liian kapea-alaista?

Klo 18/19–22/23 Tieteiden yö

Kruununhaka ja lähialueet. Ohjelmasta enemmän ks. s. 53 sekä www.tieteenpaivat.fi

PERJANTAI 14.1.

10.00–12.00 Kumpi vie: me vai geenit?

Luentosali I

Puh.joht. prof. **Irma Thesleff** (Helsingin yliopisto)

Dos. **Mikko Frilander** (Helsingin yliopisto): Mikä on geeni?

Prof. **Tomi Mäkelä** (Helsingin yliopisto): Syöpägeenit

Dos. **Kirsi Sainio** (Helsingin yliopisto): Sikiön kehitysgeenit

Prof. **Eero Castrén** (Helsingin yliopisto): Aivojen geenit

10.00–12.20 ”Tieteen ja yhteiskunnan väliset suhteet”

+ Vuoden professorin julkistaminen

Keskustelutilaisuus, pieni juhlasali

Puheenjohtaja: kansleri **Risto Ihamuotila**

Keskustelijoina opetusministeri

Tuula Haatainen, hallituksen puheenjohtaja **Antti Kiikka**

(Premix Oy, Valtion tiede- ja teknologianeuvosto), professori

Ossi V. Lindqvist (Kuopion

yliopisto, Korkeakoulujen arviointineuvosto), VTM **Elina Moisio** (Helsingin yliopisto)

ja professori **Mart Saarma**

(Helsingin yliopisto).

Keskustelun päätteeksi (n. 12.00)

Professoriliitto julkistaa Vuoden professorin.

10.00–10.40 Päivän Stakes

Luentosali 5

VTT **Christoffer Tigerstedt**

(Stakes): Miten hahmotamme

juomatapamme?

10.00–12.00 Suomen maankamara: aika ja paikka

Luentosali 13

Puh.joht. prof. **Juha Karhu**

(Helsingin yliopisto)

Dos. **Hannu Huhma** (GTK,

Espoo): Euroopan vanhimmat kivet

Dos. **Petri Peltonen** (GTK,

Espoo): Suomen maankamaran

aarteet: platinan ja timanttien

alkuperä

Prof. **Juha Karhu** (Helsingin

yliopisto): Ilmakehän, merien ja

jääkausien kehityksen aikataulut

11.00–11.40 Päivän Tekes

Luentosali 5

Fil. tri **Martti Vainio** (Bitlips Oy):

Foneettinen tieto synteettisen

puheen taustalla

12.30–15.00 Imperiumit ja lähetystehtävä – nousu, uho ja tuho?

Osa I: Vanhat imperiumit

Pieni juhlasali

Puh.joht. prof. **Olli Salomies**

(Helsingin yliopisto)

Prof. **Olli Salomies** (Helsingin

yliopisto): Antiikin Rooma

Prof. **Jukka Korpela** (Joensuun

yliopisto): Kirkko ja Pyhä

Roomalainen keisarikunta

Prof. **Kalervo Hovi** (Turun

yliopisto): Ranska ja Saksa

Dos. (D Phil) **Eino Lyytinen**

(Helsingin yliopisto): Brittiläinen

maailmanvalta

12.30–15.00 Oikeus on suhde – mutta mihin?

Luentosali 13

Puh.joht. akatemiaprof. **Kevät**

Nousiainen (Helsingin yliopisto)

OTT, johtaja **Pia Letto-Vanamo**

(Kansainvälinen talousoikeus-

instituutti): Oikeussuhteet

oikeuden järjestelmässä.

Prof. emeritus **Aulis Aarnio**

(Tampereen yliopisto): Onko

eläimillä oikeuksia?

OTT **Juha Raitio** (Helsingin

yliopisto): Huomioita suhteell-

isuusperiaatteesta Eurooppa-

oikeudessa.

Prof. **Kimmo Nuotio** (Helsingin

yliopisto): Mitä törkeämpi

rikos, sen ankarampi rangaistus

– suhteellisuusperiaatteesta

rikosoikeudessa.

13.00–15.45 Bioterrori

– uhkakuvat ja todellisuus

Luentosali I

Puh.joht. tutk.prof. **Matti Sarvas**

(Biotekniikan neuvottelukunta)

Tutk.prof. **Pauli Leinikki**

(Kansanterveyslaitos): Mitä

uhkakuvat ovat ja mitä niillä

tehdään?

Dos., ylilääkäri **Simo Nikkari**

(Puolustusvoimat): Onko luontoaiti

pahin bioterroristi?

Tutk.prof. **Jouko Lönnqvist**

(Helsingin yliopisto): Psykologiset

uhkakuvat

Tutk.prof. **Juhani Eskola**

(Kansanterveyslaitos): Miten

yhteiskunta on varautunut

biouhkatilanteisiin?

13.00–13.45 Modernismin arkkitehtuurin suhteellisuus

Luentosali 5

Tutk.pääll. **Timo Tuomi**

(Rakennustaiteen museo):

Modernismin arkkitehtuurin

suhteellisuus. Eero Saarisen suhde

menneeseen ja tulevaan

13.00–15.00

Liiketoiminta ja teknologiaosaaminen suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan takajina

Luentosali 6

Puh.joht.: prof. **Uolevi Lehtinen** (Tampereen yliopisto)

Rehtori **Tapio Reponen**

(Turun kauppakorkeakoulu):

Liiketoimintaosaaminen, kilpailukyky ja hyvinvointi

TkT, johtaja **Pekka Pokela**

(Elinkeinoelämän keskusliitto):

Teknologiaosaaminen, kilpailukyky ja hyvinvointi

Prof. **Uolevi Lehtinen**

(Tampereen yliopisto):

Liiketoimintaosaaminen,

teknologiaosaaminen ja

yliopistojen kolmas tehtävä

14.00–14.45 Päivän

tiedepostimerkki

Luentosali 5

Prof. emer. **Anto Leikola**: Hyödyn ajan merkkimiehiä: Kalm, Gadd, Forsskål

15.00–18.00 Yleisradio

ja kulttuuritehtävä – keskustelutilaisuus

Luentosali 5

Keskustelijoina mm. säveltäjä, professori **Mikko Heiniö** (Turun yliopisto), dos., pääsiht. **Tapio Markkanen** (Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto), toimittaja **Erkki Toivanen**, kirjailija **Kaari Utrio** sekä Yleisradion edustajia (vahvistamatta).

15.15–17.15 Kansalliskielet ja kansainvälinen tiede

Pieni juhlasali

Puh.joht. FT **Pirjo Hiidenmaa**

(Kotimaisten kielten

tutkimuskeskus)

Puhujat: **Pirjo Hiidenmaa**

(johdantoalustus) sekä professorit

Simo Knuuttila (Helsingin

yliopisto), **Riitta Nikula**

(Helsingin yliopisto) ja **Markku**

Löytönen (Helsingin yliopisto).

15.15–17.15 Verkostojen maailma

Luentosali 13

Puh.joht. dos. **Mikko Alava**

(Teknillinen korkeakoulu)

Dos. **Mikko Alava** (Teknillinen

korkeakoulu): Mittakaavattomat

verkostot ja emergentit ilmiöt

Prof. **Pekka Orponen** (Teknillinen

korkeakoulu): Internet ja muut

informaatioverkostot

Akatemiaprof. **Ilkka Hanski**

(Helsingin yliopisto):

Metapopulaatiot ja muut luonnon verkostot

16.00–17.00 Uusi ja vanha Venäjä Suomen ja Venäjän suhteiden siirtymäkeskusteluissa

Luentosali I

Tutkija **Anni Kangas** (Tampereen yliopisto): Murrosaikojen Venäjä-suhde pilakuvatutkimuksen keinoin tarkasteltuna

Prof. emer. **Osmo Apunen**

(Tampereen yliopisto): Kekkonen

Venäjä

Prof. (mvs.) **Helena Rytövuori-**

Apunen (Tampereen yliopisto):

Putinin Suomi ja dialoginen

politiikka

17.15–18.15 Päivän paini:

Sukupuolierot – biologiaa vai kulttuuria?

Luentosali I

Prof. **Hanna Kokko** (Helsingin

yliopisto) vs. **Tuija Pulkkinen**

(Jyväskylän yliopisto)

LAUANTAI 15. I.

10.00–12.00 Lahjakkuus–älykkyysoppiminen – suhteellisen vaikea suhde?

Luentosali I

Puh.joht. prof. **Kari Uusikylä**

(Sibeliuksen Akatemia)

Prof. **Jarkko Hautamäki**

(Helsingin yliopisto): Mitä se

älykkyysoikein on?

Prof. **Jorma Kuusinen** (Jyväskylän

yliopisto): Älykkyyso ja elämän

kuulu

Pääsuunnitt., YTL **Antero**

Malin (Jyväskylän yliopisto): Äly,

lahjakkuus, moraalit

10.00–12.00 Kansainväliset suhteet koetuksella; voidaanko väkivaltaa rajoittaa?

Pieni juhlasali

Prof. **Martti Koskenniemi**

(Helsingin yliopisto):

Kansainvälinen oikeus ja väkivalta:

tarvitaanko uusi ote?

Dos. **Mikko Yrjönsuuri**

(Helsingin yliopisto): Väkivalta

maailmanpolitiikassa: hallitusten ja

terroristien omat etiikat

Prof. **Raija-Leena Punamäki**

(Tampereen yliopisto): Väkivalta: yksilön ja yhteisön vastuu

10.00–12.00 Mikrobit ja ihminen

Luentosali 13

Puh.joht. akateemikko **Pirjo**

Mäkelä (Kansanterveyslaitos)

Tutk.prof. **Pentti Huovinen**

(Kansanterveyslaitos, Turku):

”Nokka kiinni, häntä kiinni” –

antibioottien käytön terveyshaitat

Prof. **Erika Isolaari** (Turun

yliopisto): Mikrobitien rooli

allergioiden ehkäisyssä

varhaislapsuudessa

Tutk.prof. **Maija Leinonen**

(Kansanterveyslaitos, Oulu):

Mikrobien yhteys sydän- ja

verisuonitauteihin

11.15–12.00 Päivän

tiedepostimerkki

Luentosali 5

Akateemikko **Olli Lehto**: Kylmän

sodan matemaattikkokongressi

12.15–14.45 Tiedekasvatus ja tulevaisuuden haasteet

Pieni juhlasali

Puh.joht. FT **Taina Kaivola**

(Helsingin yliopisto)

FT **Taina Kaivola** (Helsingin

yliopisto): Tiedekasvatus yliopisto-

opetuksessa

Yliopistonlehtori **Maija Aksela**

(Helsingin yliopisto, LUMA-

keskus): Tiedekasvatusta lasten ja

nuorten tueksi.

Prof. **Mauri Åhlberg** (Helsingin

yliopisto): Millaista on kestävää

kehitystä edistävä tiedekasvatus?

12.15–13.00 Päivän Tekes

Luentosali 5

Tutk.joht. **Antti Lindfors**

(Luode Consulting Oy):

Vesistötutkimuksesta liiketoimintaa

12.15–14.15 Pompeji:

Tuntematon tunnettu

Pieni juhlasali

Prof. **Paavo Castrén** (Helsingin

yliopisto): Helsingin yliopiston

dokumentaatioprojekti Pompejissa

FM **Eeva-Maria Viitanen**

(Helsingin yliopisto): Arkeologisen

metodologian muutos 1700-luvulta

2000-luvulle

Tutkija **Heini Ynnilä** (Helsingin

yliopisto): Arkipäivän arkeologiaa

Tutkija **Jaakko Latikka** (Helsingin

yliopisto): Käsien piirtämisestä 3D

mallinnokseen

FM **Ilkka Kuivalainen** (Helsingin

yliopisto): Seinämaalausten

mytologiaa ja arkipäivää

T I E T E E S S Ä T A P A H T U U

89

12.30–14.30 Kosmologia

Suuri luentosali
 Puh.joht. prof. **Kari Enqvist** (Helsingin yliopisto)
 Dos. **Hannu Kurki-Suonio** (Helsingin yliopisto): Kosminen mikroaaltoastausta
 Dos. **Arttu Rajantie** (University of Cambridge): Kosminen inflaatio ja pimeä energia
 Prof. **Kari Rummukainen** (CERN/Oulu): Aineen synty

12.30–15.00 Taiteet ja suhdejärjestelmät

Luentosali I3
 Puh.joht. prof. **Paavo Hohti** (Suomen Kulttuurirahasto)
 Arkkitehti **Juhani Pallasmaa**:

Suhteellisuus ja Blomstedtin suhdejärjestelmät
 Prof. **Lauri Anttila** (Kuvataideakatemia): Suhteellisuus ja taide
 Tutkija **Mervi Kantokorpi** (Helsingin yliopisto): Aika romaanissa ja runoudessa
 Säveltäjä **Olli Kortekangas**: Aika musiikissa

15.00–16.00 Päivän paini: Susiluola ja ihminen?

Luentosali I
 Dos. **Heikki Matiskainen** (Turun yliopisto, Riihimäen Museo).
 Mattotuomarina prof. **Juha-Pekka Lunkka** (Oulun yliopisto).

15.00–15.45 Päivän Stakes

Pieni juhlasali
 Dos. **Matti Kortteinen** (Stakes): Kohti uudenlaista luokkayhteiskuntaa?
 – Pääkaupunkiseudun sisäisen rakenteen muutoksesta 1990-luvun taitteesta eteenpäin.

SUNNUNTAI 16.1.

12.00–14.00 Suhteellista, sanoo tuleva historiankirjoitus totuuksista

Luentosali I
 Puh.joht. prof. **Seppo Hentilä** (Helsingin yliopisto)
 Prof. **Seppo Hentilä** (Helsingin yliopisto): "Tulevan historian tutkimuksen tehtävänä on osoittaa, että..."
 Prof. **Irma Sulkunen** (Tampereen yliopisto): Kansalliset suurmiehet – suhteellisia suuruuksia vain

VTT **Markku Jokisipilä** (Turun yliopisto): Historiallisen myytin synty – esimerkkitaipauksena Rytin-Ribbentropin sopimus

12.00–14.30 Suhteellisen inhimillinen simpanssi – En relativt mänsklig schimpans

Pieni juhlasali
 Puh.joht. prof. **Mikael Fortelius** (Helsingin yliopisto) / prof. **Fred Karlsson** (Helsingin yliopisto)
 Professori **Mikael Fortelius** (Helsingin yliopisto): Fossiliaineisto – suhteellisen pirstaleina
 Prof. **Peter Gärdenfors** (Lundin yliopisto): Hur Homo blev sapiens: Om tänkandets evolution
 Prof. **Fred Karlsson** (Helsingin yliopisto): Stilla utveckling eller plötsliga språng i språkets evolution?
 Akatemiaprof. **Kai Kaila** (Helsingin yliopisto): Aivot, tietoisuus, mieli – mikä tekee ihmisestä ihmisen?

12.00–16.15 Taidetta ja tutkimusta

Nykytaiteenmuseumo Kiasma
 12.00– 14.10
 FT, erikoistutkija **Liisa Lindgren** (Kuvataiteen keskusarkisto): Tilaisuuden avaus ja johdatus aamupäivän esitelmien teemoihin.
 Prof. msv **Tutta Palin** (Turun yliopisto): Auktoriteetin suhteellisuus miljöömuotokuvan retoriikassa.
 Prof. **Ville Lukkarinen** (Tampereen teknillinen yliopisto): Taiteilija saapuu "paikalle". 1800- ja 1900-lukujen vaihteen suomalaisesta maisemamaalauksesta.
 Prof. **Riitta Konttinen** (Helsingin yliopisto): Helena Westermarck taidehistorioitsijana.
 FL, intendentti **Susanna Pettersson** (Valtion taidemuseo): Museon synty. Taiteen keräilystä 1800-luvun Suomessa.

14.40–16.15

FM, erikoistutkija **Elina Heikka** (Kuvataiteen keskusarkisto): Johdatus iltapäivän esitelmien teemoihin.
 FT **Leena Saraste**: Mitä saa tehdä? Harrastajavalokuvaajan vapaus ja kuri.
 FM, erikoistutk. **Elina Heikka** (Kuvataiteen keskusarkisto): Valokuva totuuden pelissä ja peilinä.
 TT, läänintaiteilija **Harri Laakso**:

Valokuvan tapahtuma.

12.30–14.30 Informaatioteknologian tulevaisuus

Luentosali I3
 Puh.joht. akatemiaprof. **Risto Nieminen** (Teknillinen korkeakoulu)
 Akatemiaprof. **Risto Nieminen** (Teknillinen korkeakoulu): Mooren laki ja mitä sen jälkeen - informaatioteknologian fysikaalinen perusta
 TkT **Kimmo Koski** (CSC – Tieteen tietotekniikan keskus): Gridit, ritilät ja Internetin tulevaisuus
 Akatemiaprof. **Heikki Mannila** (Tietotekniikan tutkimuslaitos HIIT / Teknillinen korkeakoulu & Helsingin yliopisto): Näkyvä ja näkymätön laskenta

13.15–14.00 Päivän Stakes

Luentosali 5
 LT, dos. **Ilmo Keskimäki** (Stakes): Onko suomalainen terveydenhuolto oikeudenmukaista?

14.15–15.00 Päivän tiedepostimerkki

Luentosali 5
 FT **Julitta Suomela** (Helsingin yliopisto): Unesco, Lenin, tiede ja kasvatust

14.45–16.45 Kulutuksen suhteellisuus

Luentosali I3
 FM, RI, erikoistutk. **Katri Koistinen** (Kuluttajatutkimus keskus): Suhteellisuus kaupan suuryksiköiden sijoittumissuunnittelussa
 MMM, tutkija **Anna-Riitta Lehtinen** (Kuluttajatutkimuskeskus): Nuorten velkaantumisen suhteellisuus
 VTm, tutkija **Mari Niva** (Kuluttajatutkimuskeskus): Tieteellisytykö syöminen? Uudesta ja vanhasta terveellisyydestä
 KTT, dos., tutk.pääll. **Mika Pantzar** (Kuluttajatutkimuskeskus): Miten innovaatiot jalkautuvat? Case: sauvakävely

14.45–17.00 Einstein populaarikulttuurissa

Suuri luentosali
 Puh.joht. prof. **Hannu Salmi** (Turun yliopisto)
 Prof. **Hannu Salmi** (Turun yliopisto): Kuvitellut einsteinit
 FM **Kimmo Ahonen** (Turun yliopisto): Einstein, kylmä sota ja tieteiliselokuvat

FT **Markku Soikkeli** (Turun yliopisto): Tiede elämäntapana – Scifi-kirjojen mytologinen Einstein
Dos. **Leena Tähtinen** (Turun yliopisto): Einstein tanssittaa yleistaajuistajaa

15.00–17.00 Imperiumit ja lähetystehtävä – nousu, uho ja tuho?

Osa II: Uuden ajan imperiumit
Pieni juhlasali
Puh.joht. Pääjoht. **Raimo Väyrynen** (Suomen Akatemia)
Prof. **Timo Vihavainen** (Helsingin yliopisto): Neuvostoliitto. Imperialisminvastaisuus imperiumin strategiana.
Prof. **Michael Barnett** (University of Minnesota): The American Empire in an Age of Globalization
Prof. **Raimo Väyrynen** (Suomen Akatemia): Imperiumien tulevaisuus: mistä suunnasta seuraava?

15.15–16.00 Sosiaalinen pääoma

Luentosali 5
Pertti Jokivuori (Jyväskylän yliopisto): Sosiaalinen pääoma ja luottamusverkostot

PÄIVITTÄIN LISÄKSI
(HY, päärakennus):

Päivystävät professorit

Planetaarioesitykset
Joka päivä lukuisia esityksiä yliopiston päärakennuksessa

Tiedeteatteria

Tiede postimerkeissä
Näyttely päärakennuksen ala-aulassa

Uutuus tietokirjoja

Postereita ajankohtaistutkimuksesta

DocPoint -dokumenttifilmi- festivaali 12.–16.1.
(Ateneum)
Dokumenttifilmejä yhteistyössä Tieteen päivien kanssa teemalla Suhteellinen maisema.

Tieteen päivillä:

”Päivystävät professorit”

Keskiviikosta sunnuntaihin 12.–16.1.2005

Helsingin yliopiston päärakennus, Fabianinkatu 33, III kerros aula.

Alustavat vastaanottoajat teemoineen, muutokset mahdollisia (täsmennykset: www.tieteenpaivat.fi)

Keskiviikko 12.1.

13.15 Professori **Jussi-Pekka Taavitsainen**: Kaikki arkeologiasta
14.15 Professori **Keijo Kajantie**: Jäikö suhteellisuusteoriassa jokin epäselväksi? Kysy, fyysikko vastaa
15.30 Professori **Irma Thesleff**: Mistä alkio tietää, minkälaiseksi sen on isona tultava? Kysy kehitysbiologiasta

Torstai 13.1.

10.15 Professori **Lotta Sundström**: Epäitsekkyys ja evoluutio?
11.15 Professori **Jaakko Hämeen-Anttila**: Hyvä paha islam? Luuloja enemmän kuin tietoa?
12.15 Professori Carl Gahmberg: Mikseivät geenit riitä pitkälle biologisen toiminnan selittämiseen?
13.15 Professori **Antti Kupiainen**: Onko matematiikka tiedettä vai pelkkää laskentoa? Onko matematiikka luonnon vai ihmisen tekoa? M ikä matematiikassa on vielä jäänyt epäselväksi? Kysy, matemaatikko vastaa
14.15 Professori **Anna-Leena Siikala**: Suomalainen mytologia
15.15 Professori **Ilkka Niiniluoto**: Tietävätkö viisaustieteilijöinä filosofit kaiken? Kysyt, filosofi vastaa

Perjantai 14.1.

10.15 Professori **Eero Hyvönen**: Semanttinen web? Tekoäly?
11.15 Professori **Liisa Keltikangas-Järvinen**: Onko luonto oikeudenmukainen? Synnynnäinen temperamentti ja stressinsietokyky?
12.15 Professori **Kari Enqvist**: Tietävätkö kosmologit perimmäisen totuuden?
13.15 Professori **Tomi Mäkelä**: Geenit ja syöpä
14.15 Professori Ulla-Maija Kulonen: Mistä sanat tulevat? Mitä tiedetään suomalaisten alkuperästä?
15.15 Professori **Risto Nieminen**: Informaatioteknologia - mihin fysiikka vielä kykeneekään?

Lauantai 15.1.

12.15 Professori **Pentti Huovinen**: Antibiootit ja terveyshaitat?
13.15 Professori **Martti Koskeniemi**: Kansainvälinen oikeus: pitääkö sitä noudattaa?
14.15. Professori **Jarkko Hautamäki**: Älykkyys – mitä se on?

Sunnuntai 16.1.

13.15 Professori **Matti Saarnisto**: Mitä ilmaston lämpenemisestä voidaan oikeasti sanoa? Milloin tulee jääkausi? Mitä geologi oikein tekee?
14.15 Prof. **Seppo Hentilä**: Poliittinen historia: selittelyä ja suhteellisia totuuksia?
15.15 Professori **Fred Karlsson**: Kielen evoluutio: tasaista kehitystä vai äkkinäisiä hyppyjä?

Suoria ja nauhoitettuja lähetyksiä Tieteen päiviltä
Internetin välityksellä
<http://video.helsinki.fi>

Ohjelma päivitty verkossa osoitteessa www.tieteenpaivat.fi

Lisätietoja: Jan Rydman, puh. (09) 228 69 227, jan.rydman@tsv.fi

Järjestäjinä Tieteellisten seurain valtuuskunta, Suomen Tiedeakatemiain Valtuuskunta ja Suomen Kulttuurirahasto.

* . X 1 2 3 *

TIETEIDEN TALO

**Kaipaatko kokous-
tilaa, seminaari-
ja ryhmätyösken-
telytiloja, juhla-
salia tai vaikkapa
vastaanottotiloja?**

Tilavaraukset ja hinta-
tiedot: Pirjo Mäenpää,
puh. (09) 228 69 221,
sähköposti:
pirjo.maenpaa@tsv.fi
(ma-pe klo 8.30–15.30)

Tilaesittelyt, laitevarauk-
set: Antonio Rodriguez,
puh. (09) 228 69 265,
(050)-4080 557

www.tsv.fi

KYSY TIETEIDEN TALOSTA • Kirkkokatu 6, 00170 Helsinki